

Høringsnotat – forslag til forskrift til havbunnsmineralloven

1. Innledning

Lov 22. mars 2019 nr. 7 om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen (havbunnsmineralloven) trådte i kraft 1. juli 2019.

Etterspørselen etter mineraler forventes å øke fremover, bl.a. som følge av befolkningsvekst, velstandsøkning og overgang til mer fornybar energiproduksjon og økt elektrifisering av samfunnet. Det er i dag sterk konsentrasjon av utvinning og prosessering av viktige mineraler globalt. Denne konsentrasjonen er potensielt et hinder for pålitelig og sikker tilgang til viktige innsatsfaktorer for ethvert land med importbehov.

Mineraler på havbunnen kan bli en viktig kilde til forsyning av mineraler og metaller i fremtiden. Selv om omfanget av disse ressursene foreløpig i begrenset grad er kartlagt, er det potensielt tale om betydelige ressurser og verdier. Det pågår kartleggingsvirksomhet flere steder i verden. Flere letekontrakter er tildelt blant annet i Stillehavet. Småskala utvinning som del av teknologitestning er gjennomført, men det har ikke vært kommersiell utvinning noe sted enda. Det forventes økt interesse for undersøkelse etter og utvinning av mineralforekomster til havs både globalt og på norsk kontinentalsokkel.

I statsråd 12. april 2024 ble området som fremgår av Meld. St. 25 (2022 – 2023) *Mineralverksemd på norsk kontinentalsokkel – opning av areal og strategi for forvaltning av ressursane*, åpnet for havbunnsmineralvirksomhet. Når området nå er åpnet, vil nærmere avgrensede områder kunne lyses ut innenfor det åpnete området. Energidepartementet som konsesjonsmyndighet kan etter søknad fra kommersielle aktører, tildele tillatelser til aktivitet etter havbunnsmineralloven. På den bakgrunn ser Energidepartementet det som hensiktsmessig å fastsette mer detaljerte regler for virksomheten i forskrift.

Mineralvirksomhet på havbunnen vil være en annen type industriell virksomhet enn petroleumsvirksomhet blant annet når det gjelder storulykkerisiko, aktørbildet, kapitaltilgang, tekniske løsninger og teknologiutvikling. Samtidig er petroleum og havbunnsmineraler naturressurser til havs som staten eier og forvalter. Dette gjør at tilnærmingen til den overordnede reguleringen av de to aktivitetene har store likhetstrekk.

På samme måte som havbunnsmineralloven langt på vei er basert på prinsippene i lov 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet (petroleumsloven) er derfor dette forskriftsutkastet i stor grad basert på tilsvarende regler i forskrift 27. juni 1997 nr. 653 til lov om petroleumsvirksomhet (petroleumsforskriften).

Eventuell utvinning av mineralforekomster ligger fremdeles et stykke frem i tid. I tråd med en skrittvis tilnærming til utvikling av virksomheten har departementet i denne omgang først og fremst hatt som siktemål å fastsette bestemmelser for aktiviteten i virksomhetens første fase. I denne fasen skal det gjøres undersøkelser og datainnsamling, ikke utvinning. Enkelte av forskriftsbestemmelsene som det er behov for i undersøkelsesfasen vil imidlertid også ha betydning i en ev. utvinningsfase, herunder bestemmelser i utkastet kap. 5 om alminnelige bestemmelser. Departementet tar sikte på å senere fastsette nærmere bestemmelser om blant annet innlevering og godkjenning av plan for utvinning av mineralforekomster, herunder om konsekvensutredning som skal gjøres i forbindelse med slik plan.

Begrepet «undersøkelse» er definert i havbunnsmineralloven § 1-5 bokstav c som «*leting etter og kartlegging av mineralforekomster for kommersielt formål, medregnet geologiske,*

geofysiske, geokjemiske og geotekniske aktiviteter og drift og bruk av innretninger i den utstrekning de anvendes til undersøkelse». Undersøkelse kan foregå i henhold til en undersøkelsestillatelse eller en utvinningstillatelse. I utkastet til havbunnsmineralforskrift foreslår Energidepartementet å fastsette hvilke krav som stilles til en søknad om henholdsvis undersøkelsestillatelse og utvinningstillatelse.

Det foreslås videre bestemmelser om kriterier for tildeling av en utvinningstillatelse. Disse gjøres også gjeldende for ev. samtykker til overdragelser. Kriteriene som foreslås er basert på kriteriene slik de er kjent fra petroleumsvirksomheten, jf. petroleumsforskriften § 10, og er beskrevet nærmere nedenfor i pkt. 4. Hensynet til nasjonal sikkerhet vil bli vurdert ved tildeling og ved ev. samtykker til overdragelse av tillatelser. Som beskrevet nærmere nedenfor i pkt. 11 vil departementet også foreslå at det fastsettes mer utfyllende regler om tilbakekall av en tillatelse dersom det skulle vise seg at denne er tildelt på sviktende grunnlag. Det foreslås også bestemmelser om fastsettelse av gebyrer for behandling av tillatelser.

Miljøhensyn er integrert i havbunnsminerallovens regulering. Samtidig kommer både forurensningsloven og – så langt de passer – de overordnede prinsippene i naturmangfoldloven til anvendelse. Ivaretagelse av miljøhensyn i undersøkelsesfasen omtales i pkt. 12 nedenfor der det også vises til relevante bestemmelser i forskriftsutkastet.

Virksomhet etter havbunnsmineralloven skal skje i sameksistens med andre næringer på havet, herunder fiskeriinteresser. Det foreslås derfor å fastsette bestemmelser om melding av undersøkelsesaktivitet. Videre foreslås det at Sjøkeldirektoratet gis myndighet til å fastsette de nærmere detaljer om melding av undersøkelser i egen forskrift, slik dette også er gjort for petroleumsvirksomhet og for virksomhet etter forskrift om lagring og transport av CO₂ på kontinentalsokkelen.

Innsamling av data og rapportering til myndighetene vil være sentralt for myndighetenes styring og forvaltning av havbunnsmineralvirksomheten. Havbunnsmineralloven § 9-11 fastsetter plikter for rettighetshaver knyttet til oppbevaring og rapportering av data og materiale. For å gjøre denne plikten mest mulig forutsigbar for rettighetshaverne og for å sikre at rettighetshavernes oppbevaring og rapportering skjer på en hensiktsmessig måte, foreslår departementet at Sjøkeldirektoratet gis hjemmel til å fastsette mer detaljerte regler om opplysninger og dokumentasjon som skal samles inn og rapporteres til myndighetene. Dette omtales i pkt. 7 og 8 nedenfor.

For å gi rettighetshaverne forutsigbarhet og incentiv til innsamling av data fastsetter havbunnsmineralloven § 9-12 at departementet kan fastsette taushetsplikt og varigheten av denne for informasjon om geologiske forhold i materiale eller opplysninger som rettighetshaver innrapporterer til myndighetene. Dette er nærmere omtalt i merknaden til bestemmelsen i Prop. 106 L (2017-2018) *Lov om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen (havbunnsmineralloven)*. Departementet foreslår at det i forskriften fastsettes taushetsplikt og varighet for ulike kategorier av slike data som omtales nærmere i pkt. 9 nedenfor. Data som er underlagt taushetsplikt gjøres offentlig tilgjengelig når den fastsatte taushetspliktsperioden utløper. Dette legger til rette for gjenbruk av data for andre enn de som har samlet inn dataene.

Rettighetshaver vil som ledd i undersøkelsesaktiviteten også samle inn data om annet enn geologiske forhold. For slike data som innrapporteres til myndighetene legger departementet til grunn at disse bør gjøres offentlig tilgjengelig så snart det er praktisk mulig. Slik data kan f.eks. være biologisk materiale, informasjon om temperatur og strømforhold mv.

Sokkeldirektoratet har lang erfaring med forvaltning av data fra norsk kontinentalsokkel og har etablert unik kunnskap om dataforvaltning. Denne kompetansen er det hensiktsmessig å trekke på og utnytte også innenfor havbunnsmineralvirksomhet. Energidepartementet foreslår bestemmelser om at innrapportering og overlevering av alle typer data fra havbunnsmineralvirksomheten skal skje til Sokkeldirektoratet.

Norge er i medhold av FNs havrettskonvensjon av 1982 artikkel 82 fra og med sjette produksjonsår forpliktet til å yte et årlig bidrag gjennom Den internasjonale havbunnsmyndigheten som er etablert under konvensjonen. Rettighetshaver vil kunne bli pålagt å betale en slik avgift for virksomhet utenfor 200 nautiske mil. Med henvisning til at utvinning av mineralvirksomhet krever godkjent utvinningsplan og uansett forventes å ligge flere år frem i tid, vil departementet i denne omgang ikke fastsette bestemmelser om avgift til den internasjonale havbunnsmyndighet, jf. havbunnsmineralloven § 4-15.

2. Gebyrer

Det følger av havbunnsmineralloven § 3-1 sjette ledd og § 4-2 tredje ledd at det skal betales et behandlingsgebyr for henholdsvis søknad om undersøkelsestillatelse og søknad om utvinningstillatelse. Gebyrets størrelse skal fastsettes av departementet ved forskrift og det er lagt opp til at systemet skal være selvfinansierende, det vil si at gebyret ikke skal dekke mer enn myndighetenes kostnader ved å behandle søknaden, samtidig som det kan tas høyde for kostnadene ved behandling av rapportering og oppfølging. Det vises også til Finansdepartementets rundskriv R-112/15 pkt. 3.2.2.

Departementet har forelagt spørsmålet om fastsettelse av søknadsgebyrer for Sokkeldirektoratet. For fastsettelse av gebyr for behandling av søknad om undersøkelsestillatelse, anbefaler Sokkeldirektoratet å ta utgangspunkt i gebyr for seismiske eller elektromagnetiske undersøkelser innenfor petroleum. Gebyr for behandling av søknad om undersøkelsestillatelse foreslås satt til kr. 33 000 pr. søknad. Gebyret antas på sikt å kunne dekke kostnader ved søknadsbehandling og endring av meldesystemet for geofysiske undersøkelser. Sokkeldirektoratet har utarbeidet estimat for behandlingskostnad per søknad om utvinningstillatelse, men peker på at det er usikkerhet knyttet til ressursbruk for behandling av søknader for en ny næring. Basert på dette foreslår departementet at gebyret for behandling av utvinningstillatelsettes settes til kr. 250 000 pr. søknad.

Det foreslås at fastsatte gebyrer skal kunne endres i samsvar med endringer i pengeverdien.

3. Søknad om undersøkelsestillatelse

Havbunnsmineralloven § 3-1 andre ledd angir krav som stilles til søknad om undersøkelsestillatelsettes, og i tredje ledd er det fastsatt at departementet i forskrift kan fastsette nærmere krav.

Departementet foreslår at det i forskriften fastsettes nærmere krav til søknadens innhold i form av krav om informasjon om søkers navn, adresse og nasjonalitet og hvem i Norge som skal være representant overfor myndighetene. Dette tilsvarer kravene i petroleumsforskriften § 3 bokstav a og b. Dersom søker er en juridisk person, må søker i søknaden gi opplysninger om selskapets organisasjon, styre og eierskap/eierforhold.

Det foreslås videre at søknaden skal inneholde en vurdering av eventuell miljøpåvirkning av planlagte undersøkelser og mulig avbøtende tiltak. Dette er nærmere beskrevet nedenfor under pkt. 12.

4. Søknad om og tildeling av utvinningstillatelse

Havbunnsmineralloven § 4-2 første ledd angir kravene som stilles til søknad om utvinningstillatelsettes, og i andre ledd er det hjemmel for departementet til å fastsette nærmere

krav i forskrift. Havbunnsmineralloven § 4-1 femte ledd gir hjemmel for at departementet i forskrift kan fastsette nærmere bestemmelser om vilkår for tildeling av tillatelsen. Departementet foreslår at det i forskriften § 6 fastsettes ytterligere krav til hva søknaden skal inneholde. Forslaget samsvarer i hovedsak med kravene som gjelder til søknad om utvinningstillatelser etter petroleumsloven, jf. petroleumsforskriften § 8. Som nærmere beskrevet i pkt. 11 nedenfor ser departementet også behov for at det i søknaden gis opplysninger om søkers selskapsstruktur og eierforhold. Videre foreslår departementet at søknaden skal inneholde en vurdering av eventuell miljøpåvirkning av planlagte undersøkelser og mulige avbøtende tiltak.

Departementet foreslår videre at det av hensyn til forutberegnelighet for søkerne fastsettes nærmere kriterier for tildeling av utvinningstillatelse. Det foreslås at det i forskriften fremgår at tildeling skal baseres på saklige og objektive kriterier, herunder søkerens geologiske og tekniske kompetanse, finansielle kapasitet og forslag til arbeidsprogram for området som søknaden gjelder. Ivaretagelse av hensynet til nasjonal sikkerhet er en forutsetning for at tildeling kan skje.

Forslaget gjenspeiler i noen grad petroleumsforskriften § 10. Det foreslås også en bestemmelse i utkastet § 18 om at bestemmelsene i § 6 og § 8 kommer til anvendelse så langt de passer ved søknad om samtykke til overdragelse av tillatelse etter loven § 4-14 første ledd. Tilsvarende bestemmelse finnes i petroleumsforskriften § 72.

5. Melding av opplysninger i forbindelse med undersøkelser mv.

Havbunnsmineralloven fastslår i § 3-3 at undersøkelsesaktivitet skal meldes. Bestemmelsen tilsvarende langt på vei petroleumsforskriften § 6 første, andre og femte ledd.

Havbunnsmineralloven § 3-3 andre ledd fastslår at departementet kan gi forskrift om innsending av melding i forbindelse med undersøkelser, § 3-3 tredje ledd om sporingsutstyr og § 3-1 siste ledd om krav som kan knyttes til undersøkelsestillatelse. Departementet foreslår at det tas inn i forskriften her bestemmelser i § 5 som tilsvarende de øvrige delene av petroleumsforskriften § 6.

På samme måte som i petroleumsforskriften § 6 foreslår departementet at Sjøkeldirektoratet i forskriften § 5 gis myndighet til å fastsette nærmere bestemmelser om innsending av opplysninger, om fiskerikyndig person, om innsending av data, registreringer og resultater fra aktiviteten og om sporingsutstyr.

6. Tilbakelevering av areal - form og størrelse på området

Havbunnsmineralloven § 4-6 har bestemmelser om tilbakelevering av områder. I henhold til § 4-6 tredje ledd kan departementet gi forskrift om avgrensning av områder som tilbakeleveres.

For å sikre at områdene som beholdes av rettighetshaverne og som tilbakeleveres har en hensiktsmessig form og størrelse, foreslår departementet i § 9 tilsvarende bestemmelser som i petroleumsforskriften § 15 første og deler av tredje ledd. Områdene skal avgrenses i meridianer og breddeparalleller uttrykt i hele gradminutter og områdene skal være sammenhengende. Det foreslås at Sjøkeldirektoratet skal godkjenne form og størrelse på områdene. Direktoratet skal kunne dispensere fra kravet om at området skal være sammenhengende.

7. Rapporteringskrav og datainnsamling

Havbunnsmineralloven § 9-11 første ledd fastslår at departementet kan bestemme at materiale og opplysninger skal være tilgjengelige i Norge, og at dette kan kreves overlevert til departementet eller den departementet utpeker. Bestemmelsen har sin parallell i petroleumsloven § 10-4, som er overordnet hjemmelsgrunnlag for rapporteringsbestemmelsene innenfor petroleumsvirksomheten.

Havbunnsmineralloven § 9-11 andre og tredje ledd fastslår på et overordnet nivå hvilke prøver og materialer som skal sendes inn, herunder at det gjennom forskrift eller enkeltvedtak kan fastsettes at også biologisk materiale skal omfattes av bestemmelsen. Fjerde ledd gir hjemmel for å fastsette nærmere i forskrift hvilket materiale som skal være tilgjengelig for myndighetene, hva som kan kreves overlevert, når materialet senest skal være tilgjengelig eller overlevert, og hvilke opplysninger som skal gis til offentlige myndigheter.

Departementet foreslår i forskriftsutkastet § 10 å delegere myndighet til Sjøkeldirektoratet. Sjøkeldirektoratet har over flere tiår hatt ansvar for å forvalte data fra norsk kontinentalsokkel innsamlet og innrapportert fra petroleumsvirksomheten. Denne sentraliserte dataforvaltningen hos myndighetene har vært svært vellykket og har gitt direktoratet betydelig kompetanse på området.

Forvaltningsansvaret omfatter innsamling, oppbevaring og tilgjengeliggjøring av geologiske og geofysiske data og fysisk prøvemateriale. Det er naturlig at direktoratets kunnskap og erfaring fra dataforvaltning også anvendes ved forvaltning av data fra havbunnsmineralvirksomheten, og det foreslås at direktoratet gjennom forskriften får nødvendig fullmakt til å fastsette utfyllende bestemmelser om hvilke data som skal samles inn og til å fastsette standardformat på materialer og opplysninger og nærmere rutiner for overlevering. Det legges til grunn at Sjøkeldirektoratet som ledd i dataforvaltningen også gjør data tilgjengelig for andre fagmiljøer, herunder vitenskapelige institusjoner og for allmennheten generelt.

Departementet mener det i utgangspunktet vil være en fordel at alle typer data som samles inn fra havbunnsmineralvirksomheten blir innrapportert til samme myndighet. Samtidig kan også miljømyndighetene ha nytte av miljørelaterte data. I tillegg til biologisk materiale, temperatur- og strømndata, vil også data som dybdeforhold og sedimenttyper gi informasjon om levestandard og egnede habitater for arter og dermed hvilke arter og naturtyper det er sannsynlig å finne i ulike områder. Det vil ses nærmere på hvordan miljømyndighetene kan sikres tilgang. En løsning vil være å tilrettelegge for at Miljødirektoratet selv kan hente ut aktuelle data fra den databasen som benyttes til oppbevaring av miljørelaterte data hos Sjøkeldirektoratet. Sjøkeldirektoratet vil kunne gi bl.a. miljømyndighetene en oversikt over innrapporterte miljørelaterte data og tilgjengeliggjøre disse. I Diskos, dagens løsning for oppbevaring og tilgjengeliggjøring av data fra petroleumsvirksomheten, er dette i dag mulig for data som ikke er underlagt taushetsplikt. En alternativ løsning kan være at data også sendes til Miljødirektoratet, men dette må blant annet vurderes opp mot ønsket om å unngå unødvendig omfattende rapporteringsplikter og behovet for harmoniserte format- og lagringsløsninger. Departementet ber om høringsinstansenes syn på dette.

I havbunnsmineralloven § 9-11 andre ledd, andre punktum er det fastslått at departementet gjennom forskrift eller enkeltvedtak kan fastsette at også biologisk materiale skal omfattes av innrapporteringsplikten i bestemmelsens første punktum, og departementet foreslår en slik bestemmelse.

Som ledd i nødvendig datainnsamling kan det bli aktuelt at arbeidsprogrammet som fastsettes ifm. med tildelingen, inkluderer boring av grunne hull i letefasen. Departementet foreslår en bestemmelse som gir Sjøkeldirektoratet myndighet til å fastsette nærmere krav til boreaktivitet.

Havbunnsmineralvirksomheten er i en tidlig fase og kunnskapen forventes å øke når tillatelser tildeles og undersøkelse- og leteaktivitet starter opp. Det må også forventes at krav til datainnsamling og rapportering kan bli endret ettersom vi får mer erfaring og kunnskap om virksomheten.

8. Oppbevaringsplikt

Havbunnsmineralvirksomheten er en ny virksomhet og det er utfordrende å forutse hvilket materiale og hvilke opplysninger som bør tas vare på. Dette på samme måte som det er krevende å uttømmende regulere hvilket materiale og opplysninger som bør oversendes myndighetene.

Departementet antar at rettighetshaverne vil inneha betraktelig mer materiale og opplysninger enn det som er rapporteringspliktig etter havbunnsmineralloven § 9-11 andre og tredje ledd og det som foreslås å bli rapporteringspliktig etter underliggende forskrifter. Som en ekstra forsikring mot at potensielt viktig og verdifullt materiale og opplysninger som blir samlet inn ikke går tapt, foreslår departementet i forskriftsutkastet § 11 at rettighetshaver pålegges en oppbevaringsplikt for materiale og opplysninger som de får fra virksomheten, men som ikke er oversendt eller rapportert til myndighetene.

Plikten til oppbevaring avgrenses til det som kan ha betydning for forvaltningen og som gir nødvendig informasjon og kunnskap om havbunnsmineralvirksomheten, herunder informasjon om ressurser, miljø og biologi. Det foreslås at rettighetshaver selv aktivt må vurdere hvilket materiale eller hvilke opplysninger som til enhver tid skal oppbevares. Dersom det systematisk innsamles biologisk materiale, vil dette ha verdi vitenskapelig og som referanse. Oppbevaring av slikt materiale krever spesielle lagringsforhold (bl.a. brennbar oppbevaringsvæske). For slikt materiale bør rettighetshaverne selv vurdere å legge til rette for at det er mulig med avlevering til for eksempel universitet eller til zoologiske museum.

Tilintetgjøring av materiale og opplysninger bør ikke skje uten at myndighetene har gjort en vurdering av om materiale bør oppbevares. Det foreslås derfor at Sjøkeldirektoratet gis anledning til å vederlagsfritt overta slikt materiale/opplysninger eller pålegge videre oppbevaring. Det kan tenkes at blant annet kjerner og annet prøvemateriale kan ha stor samfunnsmessig interesse i forbindelse med fremtidig utforskning, herunder også i utdanningsøyemed mv. Rettighetshaver bør kunne stå fritt til å tilintetgjøre materiale mv. som ikke antas å kunne få fremtidig betydning for forvaltningen, i tråd med god arkivskikk.

Det må forventes at plikten til oppbevaring vil medføre en kostnad for rettighetshaver. Innhentet prøvemateriale har i dag ukurante formater, er ikke standardisert og krever større plass enn kjerner fra petroleum. For noen prøver kan tiltak mot oksidering være relevant og medføre merkostnader. Oppbevaring av prøver er samtidig i rettighetshavers egeninteresse. Departementet legger foreløpig til grunn at den samlede verdien i å ha tilgang til slikt materiale veier tyngre enn kostnaden dette kan medføre for rettighetshaver. Departementet ber derfor i høringen spesielt om innspill på hva kostnadene ved slik oppbevaring vil utgjøre for rettighetshaver.

9. Taushetsplikt

Utgangspunktet for myndighetenes saksbehandling innenfor havbunnsmineralvirksomhet vil være de alminnelige forvaltningsrettslige regler og prinsipper, herunder vil informasjon som sendes offentlige myndigheter i utgangspunktet være offentlig informasjon i henhold til offentleglova. Dette utgangspunktet modifiseres av taushetspliktreglene i forvaltningsloven og eventuelle særlig fastsatte bestemmelser om taushetsplikt, slik at materiale og opplysninger som er innrapportert til myndighetene, ikke gjøres offentlig tilgjengelig så lenge de er underlagt taushetsplikt.

Hjemmel for å gi særbestemmelser om taushetsplikt er gitt i havbunnsmineralloven § 9-12. Bestemmelsens første ledd fastsetter at departementet ved forskrift eller enkeltvedtak kan fastsette særlig taushetsplikt for opplysninger om geologiske forhold i materiale og opplysninger som er nevnt i lovens § 9-11 andre og tredje ledd, og om varigheten av denne

taushetsplikten. Etter departementets vurdering tilsier hensynet til forutberegnelighet for rettighetshaverne at bestemmelsene fastsettes i forskrift. Det foreslås bestemmelser i forskriftsutkastet § 12.

Departementets kompetanse til å fastsette særregler om taushetsplikts lengde i medhold av havbunnsmineralloven § 9-12 første ledd er begrenset til materiale og opplysninger om geologiske forhold som er nevnt i lovens § 9-11 andre og tredje ledd. Med geologiske forhold menes bl.a. mineraler og bergartens beskaffenhet, fysiske og kjemiske sammensetninger, i det hele enhver opplysning som kan ha betydning for forståelsen av forekomstens geologi og mulighetene for utvinning av mineraler, ref. merknaden til havbunnsmineralloven § 9-12 i Prop. 106 L (2017-2018). Dette vil være data som gir informasjon om havbunnsmineralressursene og eventuell utvinning av disse. Dette vil omfatte geologiske data (geofysiske data/brønndata/steinprøver/borekjerner) og produksjonstekniske data samt analyser, rapporter og tolkninger.

Departementet har vurdert om materiale, opplysninger, data mv. om geologiske forhold skal underlegges slik særlig taushetsplikt og hvilke perioder som er aktuelle for de ulike typer materiale, opplysninger data mv. Det er i den forbindelse innhentet en vurdering fra Søkeldirektoratet, som støtter at geologiske data som rapporteres til myndighetene underlegges særskilt taushetsplikt.

Havbunnsmineralnæringen er en ny næring og det er viktig for rettighetshaverne å ha et reelt konkurransefortrinn hvis de velger å investere penger i innsamling og tolkning av data. Rettighetshaverne kan da for eksempel selge data som samles inn, noe som typisk vil være aktuelt for data fra en undersøkelsestillatelse. Informasjonen kan også være et konkurransefortrinn i utvikling av kommersiell virksomhet og i konkurranse om nye tillatelser. Dette vil legge til rette for ulike forretningsmodeller og vil gi incentiver til letevirsomhet. Samtidig vil frigivelse av data som uansett samles inn kunne øke verdiskapingen fra virksomheten ved at nye rettighetshavere får tilgang til slike data og dermed kan basere sine vurderinger på det som allerede er av kunnskap om et område. Dette kan bidra til å øke mangfoldet av aktører og initiere nye prosjekter. Samfunnsøkonomiske hensyn taler derfor for at taushetsplikten ikke bør gå lenger enn det som er nødvendig for å gi rettighetshaver tilstrekkelig incentiv til å gjennomføre innsamling og tolkning. Balansering av disse motstridende hensynene gjør seg også gjeldende innenfor petroleumsvirksomheten.

Basert på tilsvarende vurderinger fastsatte Energidepartementet med virkning fra 1. januar 2023 endringer i bestemmelser i petroleumsforskriften § 85 om saksbehandling og taushetsplikt. Taushetsplikts lengde for tolkede data og andre data ble da vesentlig forkortet for å kunne gjøre mer data offentlig tilgjengelig på et tidligere tidspunkt.

Departementet ser det naturlig å foreslå at det også for havbunnsmineraler fastsettes bestemmelser om taushetsplikt som tilsvarer petroleumsforskriften § 85. Data som rapporteres til myndighetene vil da bli underlagt taushetsplikt en gitt periode og rettighetshaver som har samlet inn data får eksklusiv rett til dataene en gitt tid. Når perioden for taushetsplikt er utløpt vil data som er rapportert til myndighetene gjøres offentlig tilgjengelig.

Basert på dette foreslår departementet at det ved fastsettelse av taushetsplikts lengde skilles mellom tolkede data, omsettelige data og øvrige data. I tillegg gjør det seg særlige hensyn gjeldende for batymetridata med lav oppløsning. Det foreslås videre at taushetsplikten bortfaller når områdene dataene stammer fra tilbakeleveres eller tillatelsen oppgis, bortfaller eller utløper. Nedenfor følger en omtale av de hensyn som særlig gjør seg gjeldende for ulike datatyper. Informasjon som meddeles myndighetene i forbindelse med søknad om utvinningstillatelse er også omtalt.

Tolkede data

Det foreslås at tolkede data underlegges taushetsplikt i en viss periode for å beskytte investeringen som har inngått i tolkningen og for å gi insentiv til slik aktivitet. Som for petroleumdata bør fem års taushetsplikt være tilstrekkelig for å ivareta dette. Det er lagt vekt på at havbunnsmineralvirksomhet er en ny næring og det forventes at informasjon om tekniske løsninger og geologiske teorier vil foreldes raskt, slik at beskyttelsesbehovet er mindre etter fem år. Det kan forekomme at tolkninger avslører metoder som er benyttet. Disse opplysningene vil da være beskyttet som forretningshemmeligheter i 20 år, se nedenfor.

Begrepet «tolkede data» er klargjort for petroleumsvirksomheten i Sjøkeldirektoratets veileder – [veileder-om-tolkede-data \(7\).pdf](#) Tolkede data, som felles begrep innenfor petroleum- og CO₂ lagringsaktiviteten og det fremkommer der at «*Med tolkede data menes produkter som er resultat av en skjønnsmessig faglig vurdering, og som har tilstrekkelig kvalitet til å kunne danne grunnlag for beslutninger i utvinningstillatelsen. Som tolkede data anses ikke prosesserte geofysiske data og målte brønndata eller en fremstilling av disse.*» Veilederen inneholder en nærmere forklaring på hvordan definisjonen skal forstås og gjør en avgrensning mot type data som ikke skal anses som tolkede. Departementet legger til grunn at begrepet så langt det passer vil ha samme innhold innenfor havbunnsmineralvirksomheten.

Øvrige data

Data som ikke er tolkede (*øvrige data*) kan underlegges en kortere taushetsperiode og departementet mener som for petroleumdata at to års taushetsplikt er tilstrekkelig. Dette gir rettighetshaverne tid til å vurdere de innsamlede dataene og dermed danne seg en forståelse av ressurspotensialet i innsamlingsområdet, samtidig som andre interessenter raskt kan få tilgang til dataene.

Batymetridata

Sjøkeldirektoratet anbefaler at batymetridata (dybde data) med lav oppløsning (20 meter eller mer) blir offentlige så fort det lar seg gjøre. Data med så lav oppløsning vil ikke gjøre det mulig å detektere spesifikke sulfidforekomster. Dataene vil imidlertid gi et tilstrekkelig godt bilde av topografien på havbunnen til å kunne øke geologisk forståelse av området. Området som er åpnet for havbunnsmineralvirksomhet har varierende batymetridekning og det er derfor viktig at slike data blir tilgjengeliggjort for å øke den geologiske forståelsen av havbunnen. I samsvar med anbefalingen fra Sjøkeldirektoratet, foreslår departementet derfor at det ikke fastsettes taushetsplikt for slike data. Batymetridata med oppløsning på mindre enn 20 meter er omfattet av forslaget i § 12 andre ledd bokstav c) om «øvrige data».

Data fra oppgitte/bortfalte/utløpte tillatelser eller tilbakelevert område

Departementet foreslår at data som stammer fra oppgitte/bortfalte/utløpte tillatelser eller tilbakelevert område, omgående bør bli offentlig tilgjengelige. Offentliggjøring vil gi nye interessenter muligheten til å se på dataene. Det legges vekt på at rettighetshaver ved oppgivelsen/tilbakeleveringen anser området som mindre interessant i forhold til rettighetshavers virksomhet og beskyttelsesinteressen er derfor mindre.

Opphør av taushetsplikten for data i slike områder bør gjelde både for tolkede data og øvrige data. Dette avviker fra reglene som gjelder innenfor petroleum, der tolkede data har ett års taushetsplikt i disse tilfellene. Departementet mener imidlertid at hensynet til tilgjengeliggjøring av data her veier tyngre enn hensynet til rettighetshaver/dataeier. Departementet har vurdert hvorvidt manglende beskyttelse av dataene kan medføre at rettighetshaver velger å beholde tillatelsen/området for en lengre periode for å hindre offentliggjøring av dataene, men mener dette kan avbøtes gjennom fastsettelse av et arbeidsprogram som krever oppgivelse/tilbakelevering ved manglende aktivitet.

Særlig om omsettelige data

Departementet mener det på samme måte som innenfor petroleumsvirksomheten, bør legges til rette for at det kan etableres en næring innen havbunnsmineraler som samler inn og selger omsettelige data. Dette vil kunne bidra til større grad av innsamling, et bredere aktørbilde og tilgang til data med bedre kvalitet. Det legges til grunn at slike data vil være tilgjengelige for alle mot betaling. For å gi insentiv til en slik næring må dataene som samles inn beskyttes med en lengre taushetspliktperiode. Basert på erfaringen fra petroleumsvirksomheten antas en taushetsplikt på 10 år å være tilstrekkelig for å tilskynde en slik næringsinteresse.

Opplysninger som skal unntas etter forvaltningsloven § 13, første ledd nr.2

Forvaltningsloven fastsetter taushetsplikt for såkalte forretningshemmeligheter. Dette vil omfatte data/opplysninger som er særskilt beskyttelsesverdige for rettighetshaver fordi andre kan utnytte opplysningene i konkurranseøyemed dersom de blir offentlig kjent, og dette ikke er omfattet av særreguleringen nevnt ovenfor. Dette kan for eksempel omfatte metoder og strategier og kan inngå i de tolkninger som rapporteres til myndighetene. Slike opplysninger er særskilt vernet etter forvaltningsloven § 13 første ledd nr. 2 og i petroleumsforskriften § 85 er det fastsatt en særregel om 20 års taushetsplikt. Departementet ser ikke grunnlag for en annen vurdering av forretningshemmeligheter innenfor havbunnsmineralvirksomhet og foreslår at forretningshemmeligheter beskyttes i 20 år.

Informasjon som meddeles myndighetene i forbindelse med søknad om utvinningstillatelse

Det er i havbunnsmineralloven § 9-12 andre ledd hjemmel for i forskrift å fastsette at opplysninger av enhver art som meddeles myndighetene i forbindelse med en søknad om utvinningstillatelse skal være underlagt taushetsplikt, og departementet kan også gi bestemmelser om varigheten av slik taushetsplikt.

Informasjon som meddeles myndighetene i forbindelse med søknad om utvinningstillatelse bør underlegges tilsvarende taushetsplikt (20 år) som etter petroleumregelverket da de samme hensynene gjør seg gjeldende for havbunnsmineralvirksomheten. Ved søknad om utvinningstillatelse blir det lagt frem et omfattende materiale hvis verdi er avhengig av at materialet er eksklusivt for søkeren. Forutsatt at materialet ikke blir gjort kjent for andre, kan det ha verdi for søkeren selv om søknad om utvinningstillatelse blir avslått. Innholdet i det materiale som vedlegges søknaden inneholder nesten alltid informasjon som det av konkurransemessige årsaker og andre hensyn ville være ubetinget uheldig å gi andre søkere tilgang til.

Forskrift om opptak og annen bruk av informasjon om bestemt angitte bunnforhold

Innenfor territorialfarvannet er informasjon om bunnforhold, herunder batymetridata, med høyere oppløsning enn 50x50 meter gradert og underlagt taushetsplikt jf. forskrift 15. desember 2023 nr. 2061 om opptak og annen bruk av informasjon om bestemt angitte bunnforhold § 4 andre ledd. Bestemmelser om taushetspliktens lengde i den foreslåtte forskriften, vil ikke begrense varigheten av taushetsplikt som er fastsatt i medhold av forskrift om opptak og annen bruk av informasjon om bestemt angitte bunnforhold.

Geodataloven

Geodataloven fastsetter bestemmelser om at det skal gjennomføres nødvendige tiltak for å dele spesifiserte *geodata* gjennom en felles infrastruktur for geografisk informasjon. Slike data omfatter data om geografisk informasjon. Geodataforskriften § 10 slår fast at tilgang til geodatasett og geodatatjenester ikke skal gis i strid med lovpålagt taushetsplikt, slik tilfellet vil være for data som underlegges taushetsplikt i medhold av den foreslåtte forskriften § 12. For f.eks. visse batymetridata foreslås det en kort taushetspliktperiode som omtalt ovenfor.

Miljøinformasjonsloven

Forholdet til miljøinformasjonsloven er i merknaden til havbunnsmineralloven § 9-12 i Prop. 106 L (2027-2028) omtalt slik:

«Lov 9. mai 2003 nr. 31 om rett til miljøinformasjon og deltakelse i offentlige beslutningsprosesser av betydning for miljøet (miljøinformasjonsloven) har i § 10 bestemmelser om rett til miljøinformasjon. Det er i miljøinformasjonsloven § 11 unntak fra denne retten dersom det er et reelt og saklig behov i det enkelte tilfelle og informasjonen eller dokumentet informasjonen finnes i, kan unntas fra offentlighet i medhold av offentleglova. I henhold til offentleglova § 13 er opplysninger underlagt taushetsplikt i lov eller i medhold av lov, unntatt fra innsyn. Ettersom det er informasjon om geologiske forhold det kan fastsettes taushetsplikt for etter § 9-12, vil informasjonen kunne utgjøre miljøinformasjon iht. definisjonen i § 2 i miljøinformasjonsloven. Ved krav om miljøinformasjon må departementet derfor foreta den interesseavveining miljøinformasjonsloven § 11 foreskriver. Taushetspliktbestemmelsen i § 9-12 skal ivareta sentrale hensyn i loven her ved å motivere til å foreta undersøkelser. Insentivet for rettighetshaveren til å foreta undersøkelser ligger nettopp i at taushetsplikten opprettholdes i den tidsperioden taushetsplikten fastsettes for. Departementet legger til grunn at dette er et tungtveiende hensyn og at det derfor skal mye til for å anse at de miljø- og samfunnsmessige interessene som ivaretas ved å utlevere informasjonen veier tyngre. Det vil derfor kun i særegne tilfeller kunne være tale om å gi ut slik taushetsbelagt informasjon basert på interesseavveiningen i henhold til miljøinformasjonsloven § 11. Det må også tas hensyn til miljøinformasjonsloven § 12, som fastslår at visse typer miljøinformasjon alltid skal utleveres.»

Geologiske forhold i materiale og opplysninger som det foreslås fastsatt taushetsplikt for i forskriften § 12, kan altså utgjøre miljøinformasjon iht. miljøinformasjonsloven, men likevel underlegges taushetsplikt. Innenfor havbunnsmineralvirksomhet vil det imidlertid bli samlet inn og rapportert data som kan bidra til å øke kunnskapen og forståelsen om miljøet på havbunnen og som ikke inneholder opplysninger underlagt taushetsplikt. Slike data kan gi informasjon om miljø-, fauna- og habitatforhold. Enkelte typer materiale og opplysninger som rapporteres til myndighetene kan inneholde både opplysninger som gir informasjon om geologiske forhold som er underlagt taushetsplikt og andre opplysninger. Dette kan for eksempel være tilfellet for videoopptak av havbunnen. Med mindre de beskyttelsesverdige opplysningene/dataene kan sladdes eller klippes bort, må slikt materiale underlegges taushetsplikt, bl.a. slik at rettighetshaverne får tid til å gjennomgå, tolke og benytte ressursdataene før de frigis. Det er viktig at slik informasjon ikke underlegges taushetsplikt i større grad eller lengre tid en strengt nødvendig. Det kan være behov for raskt å dele dette med miljømyndighetene. Det foreslås derfor at det i § 12 siste ledd tas inn at taushetsplikten ikke er til hinder for å dele dette bl.a. med Miljødirektoratet.

Grunnloven § 100

Femte ledd lyder som følger: «Enhver har rett til innsyn i statens og kommunenes dokumenter og til å følge forhandlingene i rettsmøter og folkevalgte organer. Det kan i lov fastsettes begrensninger i denne rett ut fra hensyn til personvern og av andre tungtveiende grunner.»

På bakgrunn av havbunnsmineralloven § 9-12 og forvaltningsloven § 13 første ledd nr. 2, samt de hensynene som er redegjort for ovenfor, legger departementet til grunn at de begrensede taushetspliktperiodene som foreslås i forskriftsutkastet § 12 er i tråd med Grunnloven § 100 femte ledd.

10. Alminnelige bestemmelser

Det foreslås et kapittel 5 i forskriften om alminnelige bestemmelser. Nedenfor gjennomgås de temaene det foreslås å regulere i kapittel 5.

Forsikring

Havbunnsmineralloven § 9-2 første ledd fastslår at virksomheten rettighetshaver driver etter loven til enhver tid skal være tilfredsstillende forsikret. Bestemmelsens tredje ledd gir departement hjemmel til å stille nærmere krav om forsikringsdekning og sikkerhetsstillelse i forskrift. Departementet foreslår en forskriftsbestemmelse i § 15 som angir minstekrav til forsikringen, slik at forsikringen minimum må dekke skade på innretning, forurensningsskade og annet ansvar overfor tredjemann, fjerning av vrak og opprydding som følge av uhell og forsikring av egne arbeidstakere som er engasjert i virksomheten. Dette er i tråd med reguleringen av forsikringsplikt i petroleumsforskriften § 73. Forskriftsbestemmelsen gir også hjemmel for at departementet kan samtykke til at rettighetshaver benytter en annen form for sikkerhetsstillelse. Videre foreslår departementet at rettighetshaver på samme måte som innenfor petroleumsvirksomhet, ved utgangen av hvert kalenderår underretter Sökkeldirektoratet med kopi til departementet om gjeldende forsikringsavtaler med angivelse av hovedvilkår.

Navnsetting, betegnelse og klassifisering mv.

I forskriftsutkastet § 16 foreslås det en bestemmelse om navnsetting, betegnelse og klassifisering som bl.a. innebærer at Sökkeldirektoratet kan fastsette betegnelse på undersøkelser, forekomster og borehull. Tilsvarende bestemmelser finnes bl.a. i petroleumsforskriften § 79.

Offentlig tilgjengelige opplysninger

Det foreslås i forskriftsutkastet § 17 en bestemmelse om at rettighetshaver plikter i størst mulig utstrekning å gjøre offentlig tilgjengelig opplysninger om virksomheten etter hvert som opplysningene blir tilgjengelig for rettighetshaveren. Denne tilsvarer petroleumsforskriften § 77.

Samtykke til overdragelse av tillatelse

Havbunnsmineralloven § 4-14 inneholder en bestemmelse om overdragelse av tillatelse. Tilsvarende finner man i petroleumsloven § 10-12. I forskriftsutkastet § 18 foreslås det en bestemmelse om at ved søknad om samtykke til overdragelse av tillatelse etter loven § 4-14 første ledd, kommer bestemmelsene i § 6 og § 8 til anvendelse så langt de passer. Dette er i tråd med bestemmelsen i petroleumsforskriften § 72.

Observatør

En utvinningstillatelse etter havbunnsmineralloven § 4-1 kan etter søknad tildeles til flere rettighetshavere sammen. I slike tilfeller tar departementet sikte på å pålegge rettighetshaverne å inngå en samarbeidsavtale for virksomheten under tillatelsen. Departementet foreslår en bestemmelse i forskriftsutkastet § 19 om at representanter fra departementet og Sökkeldirektoratet da skal kunne delta som observatører i samarbeidsorganer som opprettes i henhold til slike avtaler. Tilsvarende finner man i petroleumsforskriften § 82.

Delegasjon og dispensasjon

Det foreslås en bestemmelse i forskriftsutkastet § 20 om delegasjon i dispensasjon. Denne tilsvarer petroleumsforskriften § 86.

11. Særlig om hensynet til nasjonal sikkerhet

Russland har vedvarende økonomiske og sikkerhetsinteresser i nordområdene og ser på seg selv som den ledende aktøren i Arktis. For å sikre egen situasjonsforståelse vil Russland fortsette å bruke etterretningstjenestene sine mot norske politiske, militære og økonomiske mål. Det forverrede forholdet mellom Kina og Vesten og Kinas ønske om økt kontroll over forsyningskjeder og posisjonering i Arktis gjør at den allerede betydelige etterretningstrusselen fra Kina forventes å tilta i løpet de nærmeste årene.

Hensynet til nasjonal sikkerhet vil bli vurdert ved tildeling av utvinningstillatelser, jf. Meld. St. 25 (2022-2023). Det vises til havbunnsmineralloven § 4-1 tredje ledd og merknaden til bestemmelsen i Prop. 106 L (2017-2018). Departementet kan tilsvarende ta hensyn til nasjonal sikkerhet ved tildeling av undersøkelsestillatelser etter loven § 3-1. Som en del av bakgrunnen for slike vurderinger foreslås at det fastsettes krav om at det i søknaden om en tillatelse må gis opplysninger om selskapsstruktur, styremedlemmer og eierforhold, jf. utkast til forskrift § 3 og § 6.

I utkastet til forskrift § 8 andre ledd foreslår departementet en bestemmelse om at det kan nekte adgang til og utøvelse av havbunnsmineralvirksomhet dersom hensynet til nasjonal sikkerhet tilsier det. Bestemmelsen gjelder etter sin ordlyd både for virksomhet etter en undersøkelsestillatelse og utvinningstillatelse.

Utøvelse av havbunnsmineralvirksomhet kan begrenses av adgangsforbud opprettet i medhold av sikkerhetsloven § 7-5 med tilhørende forskrifter. Det legges til grunn at det som hovedregel ikke vil tildeles tillatelser i områder der det er etablert slike adgangsforbud. Tilsvarende vil gjelde for militært område etter militærpolitiloven § 5 med forskrifter. Dersom søknad om tillatelse gjelder områder i nær tilknytning til forbudsområder som nevnt, vil departementet konferere med berørte fagdepartement under behandling av søknaden for å sikre ivaretagelsen av nasjonal sikkerhet.

Departementet foreslår at bestemmelsene i § 6 og § 8 kommer til anvendelse så langt de passer ved overdragelse av tillatelse, jf. § 18.

Departementet legger for øvrig til grunn at tillatelse til undersøkelse og utvinning ikke kan gis i strid med lov 21. juni 2017 nr. 88 om informasjon om bestemte angitte områder, skjermingsverdige objekter og bunnforhold § 4 og forskrift 15. desember 2023 nr. 2061 om opptak og annen bruk av informasjon om bestemt angitte bunnforhold som gjelder innenfor territorialfarvannet, jf. Prop. 106 L (2017-2018) s. 16.

Departementet ser videre behov for å kunne gjøre nødvendige tiltak dersom det etter tildeling av en tillatelse skulle vise seg at denne er tildelt på sviktende grunnlag i form av at det er gitt ufullstendige eller uriktige opplysninger av vesentlig betydning, eller forhold av vesentlig betydning for den nasjonale sikkerheten endrer seg. Med hjemmel i havbunnsmineralloven § 9-9, fjerde ledd foreslås det å fastsette en forskriftsbestemmelse i § 13 som utfyller departementets adgang til å endre eller tilbakekalle en tillatelse når nasjonale sikkerhetsinteresser er truet. Departementet viser til at loven gir anvisning på at det skal være en viss terskel for tilbakekall og at det skal gjøres en interesseavveining av fordeler og ulemper endringen eller tilbakekallet vil medføre.

12. Særlig om miljøhensyn ved undersøkelser mv.

Miljøhensyn er integrert i havbunnsminerallovens regulering. Det fremgår av formålsbestemmelsen i § 1-1 at loven skal legge til rette for undersøkelse og utvinning i samsvar med samfunnsmessige målsettinger, slik at bl.a. hensynet til miljø blir ivaretatt. Havbunnsmineralloven slår fast at mineralvirksomhet etter loven skal foregå på en forsvarlig måte og ivareta hensynet til bl.a. miljø, jf. § 1-7. Lovbestemmelsen slår fast at alle rimelige foranstaltninger skal tas for å unngå skade på naturmangfoldet og å unngå forurensning og forsøpling.

På kontinentalsokkelen gjelder naturmangfoldloven §§ 7 til 10 så langt de passer. Naturmangfoldloven § 8 stiller krav til myndighetenes kunnskapsgrunnlag. Utgangspunktet for beslutninger som kan påvirke naturmangfoldet er at beslutningsgrunnlaget skal være best mulig. § 8 sier at offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til

kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet. Likevel kan det i en del tilfeller være tvil om konsekvensene for miljøet. Ved kunnskapsmangel må føre-var-prinsippet legges til grunn, jf. naturmangfoldloven § 9. Føre-var-prinsippet er en retningslinje for hvordan myndighetene skal håndtere slik tvil. Påvirkningen på naturmangfoldet skal også vurderes i lys av andre påvirkningsfaktorer på samme naturmangfold, jf. prinsippet i naturmangfoldloven § 10 om samlet belastning.

Leting etter havbunnsmineraler er i konsekvensutredningene som del av åpningsprosessen generelt funnet å gi små miljømessige virkninger. Som nevnt ovenfor i pkt. 3 og 4 foreslår likevel departementet forskriftsbestemmelser om at søknader om undersøkelsestillatelse og utvinningstillatelse må inneholde en vurdering av eventuell miljøpåvirkning av planlagte undersøkelser og mulig avbøtende tiltak, jf. utkast til forskrift § 3 og § 6. Denne informasjonen vil inngå i myndighetenes vurdering av søknaden, herunder om virksomheten kan skje bærekraftig og forsvarlig, og fastsettelse av arbeidsprogram og eventuelle vilkår for undersøkelsesaktiviteten.

I forbindelse med behandlingen av Meld. St. (2022-2023) uttalte et flertall i Stortingskomiteen, ref. Innst. 162 S (2023-2024) pkt. 2.2.2: *«Flertallet viser til at leting etter havbunnsmineraler generelt i åpningsprosessen er funnet å gi små miljømessige virkninger. Flertallet viser til at metodene som er forespeilet under leteaktiviteten har store likhetstrekk med generell oseanografisk og naturfaglig vitenskapelig forskning, og har små miljøeffekter. Flertallet forventer at myndighetene skjerper kravene til ivaretagelse av miljø og overvåking av miljøpåvirkning, både under og etter datainnhenting, dersom rettighetshaver benytter seg av mer invasive operasjonsmetoder under letefasen enn det som er vurdert i konsekvensutredningen, eller dersom operasjonsmetodene får mer alvorlige miljømessige virkninger enn det som er antatt.»* Dersom rettighetshavere planlegger å benytte mer invasive operasjonsmetoder under letefasen enn det som er vurdert i konsekvensutredningen i forbindelse med åpningsprosessen, eller dersom operasjonsmetodene får mer alvorlige miljømessige virkninger enn det som er antatt, vil departementet vurdere ytterligere krav til ivaretagelse av miljø og overvåking av miljøpåvirkning både under og etter datainnhenting. Dette kan for eksempel skje gjennom vilkår i de konkrete tillatelsene.

Departementet foreslår i utkastet til forskrift § 10 første ledd at Sjøkeldirektoratet kan fastsette nærmere krav til datainnsamling, herunder krav til metoder og utstyr for innsamling av data og prøver. Bestemmelsen vil gi Sjøkeldirektoratet myndighet til å fastsette at rettighetshaver skal informere Sjøkeldirektoratet om planlagt bruk av metoder og utstyr for undersøkelser og til å fastsette krav til metoder og utstyr. Dette innebærer også at Sjøkeldirektoratet kan forby bruk av visse metoder og utstyr. Dersom det planlegges bruk av *«mer invasive operasjonsmetoder under letefasen enn det som er vurdert i konsekvensutredningen»* legger departementet til grunn at Sjøkeldirektoratet konsulterer Miljødirektoratet før krav til slike fastsettes. Slike krav vil kunne fastsettes for å beskytte sårbar natur på havbunnen.

Dersom mineralvirksomhet kan føre til forurensning over terskelen i forurensningsloven § 8 tredje ledd, kreves det tillatelse etter forurensningsloven. Hvorvidt en aktivitet krever slik tillatelse må avklares med miljømyndighetene.

Det fremgår av Meld. St. 25 (2022-2023) at utvinning av aktive hydrotermale strukturer ikke vil tillates og at slike strukturer vil beskyttes slik at de ikke blir skadet av virksomhet i tilgrensende områder. Videre fremgår det at en utvinningsplan bare vil bli godkjent dersom det kan godtgjøres at utvinningen kan gjennomføres slik at det ikke medfører vesentlige negative virkninger på naturmangfoldet knyttet til slike strukturer. Departementet har i denne omgang som siktemål å fastsette bestemmelser for undersøkelsesfasen og det foreslås at det nå fastsettes en forskriftsbestemmelse om beskyttelse av aktive hydrotermale strukturer

for undersøkelsesfasen. Departementet vil senere foreslå bestemmelser for utvinningsfasen for å følge opp Meld. St. 25 (2022-2023). Departementet foreslår i utkastet § 14 at det forskriftsfestes at rettighetshaver ved undersøkelser skal ta tilbørlig hensyn til slike strukturer og naturmangfoldet knyttet til disse. Dersom det identifiseres aktive hydrotermale strukturer i forbindelse med undersøkelser, skal dette rapporteres til Sjøkeldirektoratet. Det foreslås også at Sjøkeldirektoratet ved enkeltvedtak eller forskrift kan fastsette nærmere bestemmelser om dette. I tillegg til aktive hydrotermale strukturer inneholder dyphavsområdene forekomster av koraller og svamp. Disse naturtypene påvirkes av fysiske inngrep og nedslamming. Dette er også naturtyper som vil bruke lang tid på å gjenoppbygges etter skade. Det foreslås at også større forekomster av koraller og svamp nevnes særskilt i § 14.

Departementet foreslår en forskriftsbestemmelse i § 10 andre ledd om at det området som prøvetas (f.eks. ved ROV eller kjerneboring) som hovedregel skal videofilmes. Dette skal skje før, under og etter prøvetaking, mens rettighetshaver er på lokasjonen. Dette er altså ikke et krav om å komme tilbake på et senere tidspunkt etter undersøkelser. Slik videofilming gir også informasjon som kan være verdifull også for myndighetene og andre. Departementet foreslår derfor at dette gjøres til et krav. Sjøkeldirektoratet kan fastsette mer detaljerte bestemmelser om dette, herunder om filmutstyr. Videofilm skal være del av dokumentasjon etter endt innsamling. I henhold til forskriftsutkastet § 10 kan Sjøkeldirektoratet fastsette nærmere krav til datainnsamling og dokumentasjon herunder fastsette hvilke data, materiale, og opplysninger som skal rapporteres inn. Sjøkeldirektoratet kan således fastsette nærmere krav til videofilm ved prøvetaking.

Konkrete arbeidsprogram for letefasen vil bli fastsatt som vilkår for tildeling av utvinningstillatelser. Aktiviteten for å oppfylle slike program vil bidra til økt kunnskap da de blant annet vil inneholde krav til relevant miljøkartlegging og derigjennom bidra til kunnskapsoppbygging.

13. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget legger til grunn at det skal betales behandlingsgebyr for søknad om undersøkelsestillatelse og utvinningstillatelse.

Utvidelse av Sjøkeldirektoratets forvaltningsansvar for havbunnsmineraldata, herunder plikt til oppbevaring og tilgjengeliggjøring vil medføre økte kostnader. Virksomhet etter havbunnsmineralloven er i dag begrenset og forslaget medfører derfor ikke umiddelbare økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning utover dette.

Forskriftsutkastet følger opp bestemmelser i havbunnsmineralloven og legger plikter på rettighetshavere bl.a. om innrapportering av data og oppbevaring av materiale og opplysninger. Kravene vil detaljeres ytterligere av Sjøkeldirektoratet. Slike krav kan medføre kostnader for rettighetshaver etter hvert som virksomheten kommer i gang. Samtidig som virksomheten skal være godt regulert har departementet også lagt vekt på at rettighetshaver ikke skal pålegges krav som er unødig kostnadskrevenende. Dette er særlig viktig for en ny næring.

14. Ikraftsetting

Det tas sikte på at forskriften trer i kraft 1. juli 2025.

Utkast – forskrift til havbunnsmineralloven

Hjemmelsgrunnlag: havbunnsmineralloven §§ 3-1 tredje, sjette og syvende ledd, 3-3 andre og tredje ledd, § 4-1 femte ledd, 4-2 andre og tredje ledd, 4-6 tredje ledd, 4-14 tredje ledd, 9-2 tredje ledd, 9-11 andre og fjerde ledd, 9-12 første og andre ledd, forvaltningsloven § 13c tredje ledd.

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1. Virkeområde

Denne forskrift får anvendelse på virksomhet som omfattes av havbunnsmineralloven, jf. havbunnsmineralloven § 1-2 jf. § 1-3.

Denne forskriften gjelder ikke for undersøkelse og utvinning av forekomster av skjellsand, sand og grus i kystnære områder, jf. havbunnsmineralloven kapittel 10 og forskrift 20. desember 2023 nr. 2167.

§ 2. Definisjoner

Havbunnsminerallovens definisjoner gjelder for forskriften.

Kapittel 2. Undersøkelsestillatelse

§ 3. Søknad om undersøkelsestillatelse

Søknad om undersøkelsestillatelse etter havbunnsmineralloven § 3-1 sendes departementet med kopi til Søkeldirektoratet, og skal inneholde opplysninger som nevnt i havbunnsmineralloven § 3-1 andre ledd samt opplysninger om:

- a. søkers navn, adresse og nasjonalitet. Dersom søknaden omfatter flere søkere, skal samtlige navn, adresser og nasjonaliteter oppgis
- b. hvem i Norge som skal være representant overfor myndighetene
- c. en beskrivelse av selskapets organisasjon, styre og eierskap/eierforhold
- d. en beskrivelse av kjente miljøforhold i området søknaden omfatter
- e. en vurdering av eventuell miljøpåvirkning av planlagte undersøkelser og mulig avbøtende tiltak

Departementet kan kreve tilleggsopplysninger.

Kvittering for innbetalt gebyr, jf. § 4, skal vedlegges søknaden.

Søknad om undersøkelsestillatelse med vedlegg skal være skrevet på norsk eller engelsk.

§ 4. Betaling for undersøkelsestillatelsen

For undersøkelsestillatelsen skal det forskuddsvis betales et gebyr til staten ved Søkeldirektoratet på kr 33 000 pr. kalenderår.

Departementet kan endre gebyr i denne bestemmelsen i samsvar med endringer i pengeverdien.

§ 5. Meddelelse av opplysninger i forbindelse med undersøkelser mv.

Søkeldirektoratet fastsetter nærmere bestemmelser om innsending av opplysninger i forbindelse med undersøkelser, jf. havbunnsmineralloven § 3-3, blant annet om unntak fra fristen i havbunnsmineralloven § 3-3 første ledd.

Fartøy som foretar geofysisk undersøkelse skal ha fiskerikyndig person om bord når det er nødvendig av hensyn til fiskerivirksomheten i området. I tvilstilfeller har Søkeldirektoratet i samråd med Fiskeridirektoratet avgjørende myndighet. Søkeldirektoratet fastsetter nærmere bestemmelser om fiskerikyndig person.

Søkeldirektoratet skal sørge for at det finnes en nettside med oppdatert informasjon om geofysiske undersøkelser.

Etter at den enkelte aktiviteten i medhold av en undersøkelsestillatelse er fullført, skal rettighetshaver sende data, registreringer og resultater fra aktiviteten til Søkeldirektoratet. Rettighetshaver skal videre opplyse om resultatene mv. fra undersøkelsen skal være omsettelige. Søkeldirektoratet fastsetter nærmere bestemmelser om innsending av slike data, registreringer og resultater.

Fartøy som utfører undersøkelser skal ha om bord og bruke utstyr som overvåker og rapporterer fartøyets posisjon og bevegelser så lenge undersøkelsesaktiviteten pågår. Søkeldirektoratet fastsetter nærmere bestemmelser om sporingsutstyr, herunder tilgang til data.

Havbunnsmineralloven § 3-3 første ledd og denne paragrafen gjelder tilsvarende for undersøkelser som foretas etter en utvinningstillatelse.

Kapittel 3. Utvinningstillatelse m.v.

§ 6. Søknad om utvinningstillatelse

Søknad om utvinningstillatelse etter havbunnsmineralloven § 4-2 sendes departementet med kopi til Søkeldirektoratet. Søknaden skal inneholde opplysninger som nevnt i havbunnsmineralloven § 4-2 første ledd og § 4-3 første ledd, samt opplysninger om:

- a. søkerens navn og adresse
- b. angivelse av søkerens prioritering av områdene, såfremt det søkes om tillatelse for flere områder
- c. en geologisk evaluering av det eller de områder det søkes om utvinningstillatelse for, og hvordan en effektiv mineralvirksomhet planlegges her
- d. en beskrivelse av kjente miljøforhold i området søknaden omfatter

- e. en vurdering av miljøpåvirkningen av den foreslåtte letevirksomheten og mulig avbøtende tiltak
- f. en beskrivelse av selskapets organisasjon, styre og eierskap/eierforhold
- g. en økonomisk evaluering av det eller de områder det søkes om utvinningstillatelse for
- h. beskrivelse av søkers organisasjon og kompetanse knyttet til det eller de områder det søkes om utvinningstillatelse for
- i. kvittering for innbetalt behandlingsgebyr

Departementet kan fravike kravet til innhold i søknaden etter første ledd, herunder kreve ytterligere opplysninger.

Søknad om utvinningstillatelse skal være skrevet på norsk eller engelsk.

§ 7. Behandlingsgebyr

For behandlingen av hver søknad om utvinningstillatelse skal det betales et gebyr på kr 250 000 som innbetales til staten ved Søkeldirektoratet.

Dersom gebyr ikke er innbetalt, anses ikke søknaden for innkommet.

Departementet kan endre gebyr i denne bestemmelsen i samsvar med endringer i pengeverdien.

§ 8 Kriterier for tildeling av utvinningstillatelser og utøvelse av virksomhet i henhold til utvinningstillatelser mv.

Utvinningstillatelse tildeles på grunnlag av saklige og objektive kriterier, herunder søkerens geologiske og tekniske kompetanse, finansielle kapasitet og forslag til arbeidsprogram for området som søknaden gjelder, samt andre kriterier som fremgår av utlysningen, slik at den best mulige ressursforvaltning fremmes.

Departementet kan nekte adgang til og utøvelse av havbunnsmineralvirksomhet dersom hensynet til nasjonal sikkerhet tilsier det.

§ 9. Form og størrelse på områder

De områder som rettighetshaver tilbakeleverer etter havbunnsmineralloven § 4-6, skal være sammenhengende og avgrenset av meridianer og breddeparalleller uttrykt i hele gradminutter. Tilsvarende gjelder for de områder rettighetshaver beholder.

Søkeldirektoratet skal godkjenne form og størrelse på områdene og kan gi fritak fra kravet om at områdene skal være sammenhengende. Når særlige grunner tilsier det kan Søkeldirektoratet fravike kravet til avgrensning i hele gradminutter.

Kapittel 4. Innsamling, opplysninger, dokumentasjon og taushetsplikt

§ 10. Innsamling, innsendelse og rapportering av data, materiale og opplysninger

Sokkeldirektoratet kan fastsette nærmere krav til gjennomføring av datainnsamling, herunder krav til metoder og utstyr for innsamling av data og prøver.

Sokkeldirektoratet kan fastsette krav til innsamling, rapportering og innsendelse av data, materiale og opplysninger. Dette omfatter også biologisk materiale. Sokkeldirektoratet skal konsultere Miljødirektoratet før fastsettelse av slike krav for så vidt gjelder miljørelaterte data, materiale og opplysninger. Data, materiale og opplysninger som er relevante for andre myndigheter enn Sokkeldirektoratet skal gjøres tilgjengelig for disse med mindre taushetsplikt er til hinder for dette, jf. § 12.

Ved prøvetaking skal det som hovedregel filmes før, under og etter prøvetaking. Sokkeldirektoratet kan ved enkeltvedtak eller forskrift fastsette nærmere bestemmelser om dette, herunder om filmutstyr.

Sokkeldirektoratet kan fastsette krav til boring og innsendelse av boreprogram.

§ 11. Oppbevaringsplikt

Rettighetshaver skal oppbevare materiale og opplysninger som kan ha betydning for forvaltningen eller som gir nødvendig informasjon om mineralvirksomheten, herunder informasjon om miljø.

Dersom operatøren ønsker å tilintetgjøre materiale eller opplysninger som skal oppbevares etter første ledd, skal Sokkeldirektoratet ha tilsendt en oversikt over materiale og opplysninger før tilintetgjøring og kan innen rimelig tid etter at oversikten er mottatt, pålegge vederlagsfri overlevering eller videre oppbevaring. Ved overlevering skal tilstrekkelig dokumentasjon over materiale og opplysninger inkluderes.

§ 12. Taushetsplikt

Opplysninger av enhver art som meddeles myndighetene i forbindelse med søknad om utvinningstillatelse, skal være underlagt taushetsplikt inntil utvinningstillatelsene til de aktuelle områder er tildelt. Deretter skal opplysningene være underlagt taushetsplikt i den utstrekning dette følger av forvaltningsloven i et tidsrom av 20 år, jf. forvaltningsloven § 13c tredje ledd.

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, plikter å hindre at uvedkommende får adgang til eller kjennskap til det han i forbindelse med tjenesten eller arbeidet får vite om geologiske forhold i rapporter eller annet materiale som sendes offentlige myndigheter. For data som er underlagt taushetsplikt etter første punktum, skal taushetsplikten ha følgende varighet regnet fra det tidspunkt dataene ble tilgjengelig for eier av dataene:

- a. 5 år for tolkede data
- b. 10 år for data som har vært omsettelige fra det tidspunkt de ble tilgjengelig for eieren
- c. 2 år for øvrige data

Batymetridata med oppløsning på 20 meter eller mer er ikke underlagt taushetsplikt.

For data som nevnt i andre ledd som dekker område omfattet av en utvinningstillatelse og eies av rettighetshaver i denne, faller taushetsplikten bort fra det tidspunkt tillatelsen oppgis, bortfaller, utløper eller området hvor dataene stammer fra tilbakeleveres.

Opplysninger om hvorvidt data skal være omsettelige meddeles Sjøkeldirektoratet etter § 5 fjerde ledd. Sjøkeldirektoratet kan fastsette hva som anses som omsettelige data. Sjøkeldirektoratet kan etter søknad forlenge og forkorte taushetsplikten for data som angitt i andre ledd.

For øvrig kommer bestemmelsene om taushetsplikt i forvaltningsloven § 13 til § 13f til anvendelse for forvaltningsorganer som mottar eller behandler opplysninger eller materiale om havbunnsmineralvirksomhet, dog slik at taushetsplikt bortfaller etter 20 år, jf. forvaltningsloven § 13c tredje ledd.

Bestemmelsene i denne paragraf skal ikke være til hinder for at departementet gir generelle uttalelser om virksomheten og om mulighetene for å finne mineralforekomster, og heller ikke for utveksling av informasjon som forutsatt i lov 3. juni 1994 nr. 15 om Enhetsregisteret og lov 6. juni 1997 nr. 35 om Oppgaveregisteret.

Bestemmelsen i denne paragraf skal heller ikke være til hinder for utveksling av informasjon med Havindustritilsynet, Miljødirektoratet eller andre myndigheter som departementet utpeker.

Kapittel 5. Alminnelige bestemmelser

§ 13. Endringer og tilbakekall av tillatelse mv.

Departementet kan dersom det er en ikke ubetydelig risiko for at nasjonal sikkerhet vil bli truet, endre eller tilbakekalle en tillatelse. Det samme gjelder dersom opplysninger gitt i forbindelse med søknad om undersøkelsestillatelse eller utvinningstillatelse senere endres eller senere viser seg å være uriktige eller ufullstendige.

§ 14. Beskyttelse av aktive hydrotermale strukturer mv.

Rettighetshaver skal ved undersøkelser ta tilbørlig hensyn til aktive hydrotermale strukturer og naturmangfoldet knyttet til disse, samt større konsentrasjoner av svamper og koraller.

Dersom det identifiseres aktive hydrotermale strukturer eller større konsentrasjoner av svamper og koraller i forbindelse med undersøkelser, skal dette rapporteres til Sjøkeldirektoratet. Sjøkeldirektoratet kan fastsette nærmere bestemmelser om slik rapportering.

Sjøkeldirektoratet kan ved enkeltvedtak eller forskrift fastsette nærmere bestemmelser om undersøkelser på og i nærheten av aktive hydrotermale strukturer og større konsentrasjoner av svamper og koraller, herunder bestemmelser om prøvetaking.

§ 15. Forsikring

Forsikring av den virksomhet rettighetshaver driver etter loven skal i det minste omfatte:

- a. skade på innretninger
- b. forurensningsskade og annet ansvar overfor tredjemann
- c. fjerning av vrak og opprydding som følge av uhell
- d. forsikring av egne arbeidstakere som er engasjert i virksomheten

Rettighetshaver skal påse at entreprenører og underentreprenører engasjert i virksomheten forsikrer sine arbeidstakere i samme utstrekning som operatøren forsikrer sine arbeidstakere.

Forsikring som nevnt under bokstav d) skal tegnes etter nærmere avtale med arbeidstakernes organisasjoner.

Departementet kan gi rettighetshaver samtykke til å benytte annen form for sikkerhetsstillelse.

Rettighetshaver skal ved utgangen av hvert kalenderår underrette Sokkeldirektoratet med kopi til departementet om gjeldende forsikringsavtaler med angivelse av hovedvilkår. Departementet kan kreve at ytterligere forsikringer tegnes.

§ 16. Navnsetting, betegnelse og klassifisering mv.

Sokkeldirektoratet kan fastsette betegnelse på undersøkelser, forekomster og borehull.

Sokkeldirektoratet kan gi nærmere bestemmelser til utfylling av første ledd og fastsetter bestemmelser om klassifisering og registrering av undersøkelser, ressurser mv.

§ 17. Offentlig tilgjengelige opplysninger

Rettighetshaver plikter, gjennom operatøren, i størst mulig utstrekning å gjøre offentlig tilgjengelig opplysninger om havbunnsmineralvirksomhet etterhvert som opplysningene blir tilgjengelig for rettighetshaveren.

§ 18. Overdragelse av tillatelse

Ved søknad om samtykke til overdragelse av tillatelse etter loven § 4-14 første ledd, kommer bestemmelsene i § 6 og § 8 til anvendelse så langt de passer

§ 19. Observatør

Dersom utvinningstillatelse er delt mellom flere rettighetshavere skal representanter fra departementet og Sokkeldirektoratet kunne delta som observatører i samarbeidsorganer som opprettes i henhold til avtaler som nevnt i havbunnsmineralloven § 4-13 tredje ledd.

§ 20. Delegasjon og dispensasjon

Departementet kan utferdige de forskrifter og gi de pålegg som måtte være nødvendige for gjennomføring av denne forskriften.

Departementet kan selv ta avgjørelse eller delegere myndighet til andre uten hensyn til om myndighet etter denne forskriften er lagt til Sökkeldirektoratet.

Myndighet i forbindelse med tilsynsvirksomhet kan i spesielle tilfeller delegeres til andre enn offentlige forvaltningsorganer.

Departementet kan i særlige tilfeller dispensere fra bestemmelser fastsatt i eller gitt i medhold av denne forskriften.

Når myndighet i denne forskriften er lagt til Sökkeldirektoratet, omfatter dette også myndighet etter første og fjerde ledd.